

File din viața și trecutul metodiștilor

Larisa Gologan

Forme și metode de dirijare metodică

Materiale metodice (recomandări metodice, liste bibliografice, scrisori instructiv-metodice)

Până în anul 1989 materialele metodice erau elaborate preponderent în limba rusă, purtând după cum am menționat și acestea amprenta ideologiei comuniste, despre ce ne vorbește însăși tematica materialelor respective: “Uniunea Sovietică – stat monolit” (recomandări metodice, dedicate jubileului de 60 ani de la formarea URSS, 1982), **“Pe calea leninistă a făuririi și a păcii** (propagarea materialelor Congresului XXVII al PCUS și Congresului XVI al PC al Moldovei, 1986), **“Combaterea beției – importantă sarcină socială”** (recomandări metodice pentru biblioteci în scopul stipulării rolului bibliotecii și a bibliotecarului în propagarea și înfăptuirea în viață a Hotărârii Plenarei Comitetului central al Partidului Comunist al URSS din aprilie 1985 cu privire la măsurile pentru combaterea beției și alcoolismului), **“Programul alimentar – cauză a întregului popor”** (1982), “Sectorul zootehnic – front de șoc” (1985, recomandări metodice pentru bi-

Activitatea metodologică a Serviciului științifico-metodic al Bibliotecii Naționale (până în anii nouăzeci Biblioteca de Stat a RSSM “N. K. Krupskiaia”) de la bunurile începuturi era dictată de deciziile, înaintate la adresa lucrătorilor frontului ideologic (iar lucrătorii din domeniul culturii întotdeauna au făcut parte din categoria respectivă) în urma desfășurării Plenarelor și Congreselor Partidului Comunist al URSS și al RSSM, altor evenimente politice și în scopul realizării acestora erau utilizate diferite forme și metode. Spre exemplu, principala sarcină pusă în fața metodiștilor în anul 1984 era ridicarea eficacității și calității muncii, iar în 1989 orientarea bibliotecilor spre propagarea literaturii în ajutorul realizării hotărârilor partidului și ale guvernului referitoare la restructurarea vieții politice, economice și sociale a societății sovietice, formării statului bazat pe drept, dezvoltării democrației și publicității...

blioteci și bibliotecari, în scopul realizării Programului alimentar al Uniunii Sovietice până în anul 1990, care prevedea mari realizări la capitolul producerea ramurilor de bază ale sectorului agrar), "60 de ani ai Comsomolului" (1978) **"Contrapropaganda în condițiile încordării luptei ideologice"** (1985, listă bibliografică de recomandare), **"Pe calea leninistă spre comunism"**, **"Cu numele lui Lenin – pe calea leninistă"**, (1978, 1985, recomandări metodice pentru biblioteci) etc.

Despre faptul că biblioteca în perioada sovietică era o instituție ideologizată totalmente ne vorbește de asemenea tematica măsurilor de masă propuse în recomandările metodice:

- "Pentru pace-n milenii, pentru trai fericit – Comuniști, înainte!";
- "Cu partidul în frunte – spre noi biruințe";
- "Perfecționarea multilaterală a socialismului – O cauză vitală a fiecăruia";
- "Omul cincinalului, cincinalul omului";
- "PCUS – forță conducătoare a societății sovietice";

- "Cauza partidului este cauza poporului", etc. ("Pe calea leninistă a făuririi și a păcii (propagarea materialelor Congresului XXVII al PCUS și Congresului XVI al PC al Moldovei, 1986, p. 34-35, 62-63);

- "Propagând cartea leninistă";

- "La izvoarele mișcării stahanoviste" (80 de ani ai mișcării stahanoviste, recomandări metodico-bibliografice", p. 4), etc.

Astăzi, cu trecerea anilor, nu poți răsfoi unele materiale fără zâmbet. "Bibliotecarul trebuie să fie în permanență în miezul evenimentelor, care se produc la ferme, complexe agrare, fabricile de păsări, să fie tutela "ungherașelor roșii", să organizeze măsuri, orientate să reflecte întocmai cursul întrecerii socialiste, realizările fruntașilor în muncă, evenimentele importante din viața colectivelor de muncă..." spune un citat din îndrumările metodice nominalizate mai sus. Cei care activează de mai mulți ani în domeniu știu prea bine câte sarcini, care nu aveau nimic comun cu activitatea de bibliotecă, dar probabil sporeau veniturile gospodăriilor din localități (sau cel puțin astfel credea președintele de colhoz/sovhos), aveau bibliotecarii îndeosebi cei de la sate, inclusiv și de realizare a normei la sfecla de zahăr, tutun, struguri etc.

Sunt destul de curioase unele fragmente din rapoartele activității sistemelor centralizate de biblioteci ale Ministerului Culturii al RSSM pen-

tru anii 1978 – 1989, din pliantele de promovare a experienței avansate a bibliotecilor. Dar vorba ceea “Unde-i lege, nu-i tocmeală”, adică faci ce trebuie, ci nu ceea ce îți dorești. Asta făceau și bibliotecarii: și atunci când în gospodării vitele “se revoltau” și nu dădeau atâta cantitate de lapte de cât avea nevoie conducerea colhozurilor și sovhozurilor, și atunci când era nevoie de susținut organizația de partid. Este adevărat, că pe atunci o bună parte dintre bibliotecari considerau activitatea respectivă drept cea mai importantă misiune a lor:

- “Un mare ajutor a acordat Sistemul Centralizat de Biblioteci din Ciadâr-Lunga specialiștilor întreprinderilor pentru producerea furajului. Implementarea sistemului de întreținere la nivel de breaslă a avut loc grație participării active a bibliotecarilor”.

“...Printre scopurile majore, pe care le urmărea biblioteca publică din satul Rujnița, raionul Ocnița, își găsisse locul și întărirea relațiilor bibliotecii cu colhozul «Maiak», acordarea ajutorului practic organizației locale de partid în asigurarea ideologică de realizare a planurilor social-economice de dezvoltare a satului, de înfăptuire în viață a Programului Alimentar. Importantă a fost contribuția bibliotecii din

Rujnița în domeniul implementării antreprizei de breaslă în colhoz.[...] A fost o perioadă (1978), când în colhozul «Maiak» (s. Rujnița) a scăzut cantitatea laptelui muls. Președintele colhozului V. A. Cozlovshii, secretarul organizației locale de partid A. A. Zatușevshii, sfătuindu-se cu bibliotecara, au decis să organizeze o întrunire a îngrijitorilor de animale în bibliotecă pentru a discuta într-o atmosferă degajată problema ridicării productivității animalelor [...] Participanții la întrunire i-au mulțumit bibliotecarei pentru cărțile oferite. O bună parte dintre publicații au fost solicitate și împrumutate pentru a fi consultate, ca rezultat fiindu-le de real folos crescătorilor de animale în activitatea lor zilnică. Mult au muncit colhoznicii pentru a ridica cantitatea laptelui muls. Și aici este meritul bibliotecii” (din pliantul “Experiența de lucru a bibliotecii-filială Rujnița a Sistemului de bibliotecă centralizat Ocnița”, 1978);

- ...biblioteca din satul Stroenți, raionul Râbnîța în 1983 “grație familiarizării specialiștilor din sectorul agrar cu noile publicații din domeniul zootehniei (creșterii animalelor) a contribuit considerabil la crearea metodei de alimentare rațională și economicoasă și ca rezultat la creșterea numărului de animale din cireada colhozului”. Printre obiectivele trasate de biblioteca publică din satul respectiv pentru a fi realizate în anul 1983 era și ridicarea nivelului de propagare a moralei comuniste, modului sovietic de viață, lupta cu viciile antisociale, precum și de popularizare a literaturii artistice;

- “...bibliotecarul din Târșiței, Telenești, în colaborare cu specialiștii colhozului «Maiak» (nu știu din ce motive acest nume în perioada

sovietică i-a fost atribuit mai multor gospodării din țara noastră), a contribuit la implementarea în producție a inovațiilor descrise în literatură pentru producerea soiurilor noi de tutun, acțiune care a adus profit economic acestei gospodării în valoare de 150 000 ruble" (1984);

- "...bibliotecile publice din Cimișlia au mai multe exemple de impact economic al activității lor în ajutorul producerii. Spre exemplu, în colhozul «P. Tkacenko» la propunerea specialiștilor și a bibliotecii au fost implementate noi tehnologii de creștere a porumbului; în colhozul «Congresul XXI al PCUS» – de prelucrare a tutunului" (1985);

- "Biblioteca publică din Medeleni, Ungheni în urma activității sale și-a adus contribuția la implementarea unei metode progresive de îmbunătățire a condițiilor de întreținere și creștere a vițelilor, în special, în perioada rece a anului – și, drept rezultat, la îmbunătățirea activității complexului agricol din localitate"(1985).

Îleșeau de sub penița metodiștilor un șir de materiale-recomandări de importanță majoră pentru buna activitate a sistemului centralizat de biblioteci, la care se merită să revenim și astăzi. Numai în anii cincinalului al X-lea Serviciul științifico-metodic a elaborat și editat peste 70 de lucrări metodice. Spre exemplu, se elaborau recomandări metodice în ajutorul organizării seminarelor raionale (orășenești) a sistemelor centralizate de biblioteci din Moldova (anual, începând cu anul 1950), scrisori instructive pentru curatorii – responsabili de activitatea unui sistem centralizat de biblioteci "Metodica efectuării controlului activității bibliotecilor", un șir de documente – tip în ajutorul desfășurării activității metodice în sistemele centralizate de biblioteci "Regulament – tip de organizare a activității metodologice în sistemele centralizate de bibliotecă" (1984), recomandări metodice "Activitatea bibliografică în sistemele centralizate de bibliotecă", inclusiv "Activitatea bibliografică a bibliotecii satești: recomandări metodice" (mai multe ediții), "Programarea

activității sistemului centralizat de bibliotecă" (anual); "În ajutorul activității secțiilor de arte ale sistemelor centralizate de bibliotecă" (1985) și. a. , liste bibliografice de recomandare pentru date însemnate și memorabile ale Moldovei (1989), materiale dedicate jubileelor sau comemorărilor a unor personalități remarcabile din domeniul literaturii, științei și artei.

Mai târziu, începând cu anul 1990, Serviciul științifico-metodic (iar din 1992 acesta se numește "Dezvoltare în biblioteconomie") al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova asigură comunitatea bibliotecară din țară cu materiale metodice (recomandări metodico-bibliografice, scrisori instructiv-metodice, liste bibliografice, etc.), scrise în limba română cu grafie latină. Materialele respective aveau și o altă tematică: "Limba noastră-i o comoară..." (materiale metodico-bibliografice, 1990), "Lucrul bibliotecilor în ajutorul realizării "Programului complex de stat pentru asigurarea funcționării limbilor vorbite pe teritoriul R.S.S. Moldovenești" (scrisoare instructiv-metodică, 1990), "De la lume adunate" (popularizarea creației populare orale în filiala s. Nucăreni, S.C.B. Telenești), etc. Din anul 1989 "Totalurile activității sistemelor centralizate de biblioteci ale Ministerului Culturii din R.S.S. Moldovenească" câțiva ani sunt editate în două limbi, mai întâi fiind inclus textul în limba română iar apoi în limba rusă. Mai târziu acestea sunt editate doar în limba română.

Conferințe, seminare și întruniri ale bibliotecarilor de nivel internațional, republican, interdepartamental

Acțiunile de acest nivel se organizau sub egida și în parteneriat cu Ministerul Culturii, ministerele, comitetele și alte structuri, care aveau în subordine biblioteci. Coordonarea activității bibliotecilor publice cu alte categorii de biblioteci era unul din obiectivele Serviciului științifico-metodic, începând cu anul 1959 odată cu luarea Hotărârii Comitetului Central al PCUS „Despre starea actuală și măsurile de optimizare a activității bibliotecilor din țară”. Crearea în 1960 pe lângă Ministerul Culturii a Consiliului

Biblioteconomic Republican Interdepartamental și constituirea în structura Bibliotecii de Stat “N. K. Krupskaia” a Serviciului științifico-metodic a contribuit la îmbunătățirea relațiilor interdepartamentale și la crearea unui sistem de dirijare metodologică a bibliotecilor din Moldova.

Astfel, în 1979 serviciul în colaborare cu Ministerul Agriculturii și Institutul Agricol “M. V. Frunze” din Chișinău a organizat Întrunirea bibliotecarilor, antrenați în deservirea specialiștilor din sectorul agrar; în 1988 – conferința cu genericul “Problemele conducerii metodologice unice ale bibliotecilor din republică în lumina hotărârilor congresului al XXVII-lea al PCUS și congresului al XVI-lea al PC din Moldova”, în 1989 – conferința “Starea și perspectivele activității bibliotecilor din Moldova în ajutorul progresului tehnico-științific și realizării programelor social-economice cu destinație specială”, etc.

În baza Bibliotecii de Stat a RSSM “N. K. Krupskaia” în anul 1978 și-a desfășurat lucrările Conferința științifico-practică unională cu genericul “Căile de optimizare a rolului bibliotecilor în viața socială și culturală a satului sovietic și dezvoltării de mai departe a producerii agricole în lumina hotărârilor Plenarei a PCUS din iulie 1978”, la organizarea căreia și-au adus contribuția angajații Serviciului științifico-metodic al instituției date.

Un exemplu de utilizare la maximum a relațiilor interdepartamentale și de existență a unui centru de coordonare de forță a fost organizarea de către Biblioteca de Stat a RSSM “N. K. Krupskaia” în colaborare cu Ministerul Culturii a RSSM a primului (1957) și a celui de-al doilea (1959) congrese a bibliotecarilor din Moldova.

În 1980 la Chișinău și-a ținut lucrările cea de a X-a întrunire internațională a centrelor biblioteconomice și metodologice a bibliotecilor din țările socialiste, care s-a axat pe problemele de centralizare și dirijare metodologică a bibliotecilor și a avut o rezonanță mare în comuni-

tatea bibliotecară din lagărul socialist. La activitate au participat și specialiștii Serviciului științifico-metodic al bibliotecii noastre. Nu este cunoscut motivul, care a influențat asupra luării deciziei de organizare anume aici, în Moldova, a unei astfel de întruniri. În schimb este știut că RSS Moldovenească a fost printre primele republici unionale, care în 1976 a efectuat centralizarea bibliotecilor publice (de masă) din sistemul Ministerului Culturii. Astfel, în 1981 în republică funcționau 43 de sisteme centralizate de biblioteci, dintre care 4 – în orașe și 39 – în raioane, care dețineau un fond de 19706, 7 mii exemplare de documente. Serviciul științifico-metodic a contribuit considerabil la implementarea în practică a procesului de centralizare. Acest lucru a avut un impact mare asupra dezvoltării unui sistem de dirijare metodologică, care s-a dovedit a fi destul de viabil pe parcursul anilor și chiar a rezistat la provocările perioadei de restructurare.

Pe lângă faptul, că Serviciul științifico-metodic era, de regulă, inițiatorul și principalul organizator al unor întruniri de nivel național de importanță strategică pentru dezvoltarea de mai departe a bibliotecilor din RSS Moldovenească, angajații serviciului participau la mai multe întruniri profesionale de peste hotare.

Conferințele științifico-practice zonale. Seminarele republicane zonale

Seminarele republicane zonale se organizau cu forțele specialiștilor bibliotecii și de regulă își țineau lucrările în cadrul conferințelor științifico-practice. Acțiunile de acest gen se organizau din 1964, iar începând cu 1967 cu regularitate în fiecare an de către și cu contribuția semnificativă a Serviciului științifico-metodic al Bibliotecii Republicane de Stat “N. K. Krupskaia” de asemenea sub patronatul Ministerului Culturii și erau adevărate evenimente pentru bibliotecarii din țară. Astăzi, privind prin prisma anilor la astfel de acțiuni, înțelegi importanța lor. La lucrările conferinței erau obligați să participe (nu invitați!) directorii sistemelor centralizate de bibliotecă, șefii de

serviciu ai bibliotecilor centrale, biblioteca-rii principali ai acestor instituții, 2 – 3 dintre cei mai buni șefi ai filialelor din fiecare raion, oraș (în total 12-15 reprezentanți din fiecare sistem centralizat de biblioteci). Mai târziu, la sfârșitul anilor nouăzeci sunt invitați să participe la lucrările conferințelor-seminare zonale toți șefii bibliotecilor de bază din rețea. În total numărul participanților oscila de la 400 la 800 (unele surse indică cifra de 900). Întrunirile de acest gen ofereau specialiștilor posibilitatea de a se cunoaște, de a face schimb de experiență acumulată. Tematica conferințelor era diversă și axată pe cele mai actuale probleme a activității bibliotecare: "Activitatea bibliotecilor către 40 de ani de la constituirea Partidului Comunist al Moldovei și a Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești" (1964), "Propagarea hotărârilor și materialelor congresului XXVI al PCUS și Congresului XV al PC a RSSM – principala direcție în activitatea bibliotecilor la etapa actuală (1981); "Educația ateistă – componenta de bază a activității educațional-ideologice" (1984), "Perfecționarea deservirii informațional-bibliografice a specialiștilor întreprinderilor raionale a întreprinderilor agro-industriale" (1985), „Lucrul bibliotecii publice (de masă) în condițiile republicii multinaționale”, consacrate aniversării a 120 de ani din ziua nașterii lui V. I. Lenin (1990), etc. În urma organizării conferințelor științifico-practice se elaborau un set de recomandări în ajutorul activității bibliotecilor.

Depistarea, promovarea și implementarea experienței avansate

Materiale metodice de promovare a experienței avansate

În general, popularizarea experienței avansate din activitatea bibliotecilor din țară a fost punctul forte al Serviciului științifico-metodic (în 1949-1959 cabinet metodic, iar din 1959 – Serviciu științifico-metodic) de la bunul început. Despre acest lucru ne vorbesc chiar primele materiale metodice și bibliografice, elaborate de către structura dată a bibliotecii, începând cu anul 1956 și expediate bibliotecilor din te-

ritoriu. Primele materiale erau editate la tipografia Comitetului Central. Mai târziu, în 1966, biblioteca, în scopul informării bibliotecilor din rețea despre noile forme și metode lucru, cu regularitate editează pliante cu descrierea experienței bibliotecilor concrete pentru multiplicarea cărora utilizând inițial un rotaprint, iar mai târziu serviciile tipografiilor. De regulă, materialele erau dedicate unor evenimente politice (în întâmpinarea jubileelor de la formarea RSSM și crearea Partidului Comunist al Moldovei, în scopul realizării Hotărârilor congreselor PCUS, aniversărilor de la nașterea și trecerea în neființă a liderului comunist V. I. Lenin" ș. a., fiind îndeosebi orientate spre propagarea experienței avansate a bibliotecilor pentru susținerea procesului de producție: "Biblioteca sâtească din Frumușica" (din practica de lucru în ajutorul producerii colhoznice, 1956); "Bibliotecarul la ferma de creștere a animalelor" (din experiența bibliotecilor din țară, 1960), "Cartea ne ajută în muncă" (din experiența de lucru a bibliotecii din s. Larga, raionul Lipcani, 1961); "Biblioteca fabricii de muncă comunistă" (despre activitatea bibliotecii fabricii "40 ani ai Comsomolului leninist din Tiraspol, 1962); "Cu Lenin în suflet și în gând", "Propagând cartea leninistă" (din experiența de activitate a bibliotecii colhozului „Iskra” din s. Cazaclia, raionul Ciadâr-Lunga, 1969) ș. a.

Odată cu crearea Serviciului științifico-metodic progresează activitatea analitică a bibliotecii. Din acest an (1959) serviciul elaborează și editează materiale de sinteză a activității întregului sistem de biblioteci din subordinea Ministerului Culturii al RSS Moldovenești și ale colhozurilor, în care se punea accentul pe implementarea noilor forme și metode de lucru din practica bibliotecilor, precum și pe direcții concrete de activitate: "Buletin din activitatea bibliotecilor din republică" (1958), "Un an de lucru cu acces liber la polițele de cărți" (din experiența de lucru a bibliotecii orășenești "A. S. Pușkin" din Bălți, 1960); "Cartea științifico-ateistă și popularizarea acesteia de către biblioteca orășenească din Soroca (1960); "Școala experienței avansate de studiere "Bibliote-

ca și cititorul” (din activitatea bibliotecii din Chițcani, Slobozia, 1977), “De la informație – la lucruri concrete” (din activitatea bibliotecii-filială din s. Pârjota, Râșcani, 1984), etc.

Ținând cont de faptul, că politica bibliotecilor din RSS Moldovenească până în anii nouăzeci ai secolului trecut era dictată în mare măsură de Biblioteca de Stat “V. I. Lenin” din Federația Rusă, bibliotecile din țara noastră erau asigurate în mod centralizat cu un șir de materiale metodico-instructive (recomandări metodice, scrisori instructive, regulamente etc.), inclusiv și în scopul promovării experienței avansate, a depistării și implementării noului în biblioteci. Astfel, în aprilie 1984, bibliotecile din Moldova au primit o scrisoare instructivă, în care era pus în sarcină organizarea în fiecare sistem centralizat de biblioteci a activității de depistare și implementare a experienței avansate, la care au fost anexate “Regulile de depistare și implementare a experienței avansate în sistemul bibliotecilor Ministerului Culturii al URSS” și o mostră a “Hărții informaționale”.

Școli de experiență avansată

Nu se cunoaște, dacă documentul nominalizat mai sus a avut o oarecare contribuție la depistarea elementului inovațional în activitatea bibliotecilor din țară, dar în sistemele centralizate de biblioteci din republică numărul școlilor de experiență avansată, începând cu anul 1984 a crescut semnificativ. Acestea funcționau pe diverse direcții de activitate a bibliotecilor: propagarea cunoștințelor ateiste, deservirea specialiștilor din sectorul agrar și popularizarea cunoștințelor din domeniul agrar, a dreptului, educației militar-patriotice, organizarea noilor sărbători și tradiții, etc. Astfel, în anul 1981 în republică funcționau 7 școli de experiență avansată cu genericul “Constituirea și utilizarea fondului de publicații al Sistemului Centralizat de Biblioteci din Moldova” și 68 de școli raionale pe alte direcții de activitate; la nivelul anului 1984 în republică au fost înregistrate 105 școli raionale de experiență avansată; în 1985 – la fel 105 școli; în 1988 – deja în “Totalurile activității sistemelor centralizate de

biblioteci ale Ministerului Culturii din R.S.S. Moldovenească” nu am mai găsit informații cu privire la vitalitatea acestora cu toate, că cunosc despre funcționarea în această perioadă a cel puțin două școli de nivel republican a promovării experienței avansate, la asigurarea activității cărora mi-am adus contribuția personal. Acestea erau orientate către deservirea cititorului-copil și funcționau la Ungheni în baza Bibliotecii Centrale Raionale pentru Copii (activitatea ținută) și la Cimișlia în Biblioteca Centrală Raională pentru Copii (orientarea profesională). Anume aceste lucruri ne dovedesc faptul că la acel segment de timp în Moldova se mai utiliza forma respectivă de promovare a elementului inovațional.

Consiliul metodic cumulativ

În 1977 pe lângă direcția Bibliotecii de Stat “N. K. Krupskaia” a fost creat Consiliul Metodic Cumulativ, scopul major al căruia a fost de asemenea perfecționarea sistemului de coordonare a activității metodologice la nivel republican. La ședințele consiliului se făcea analiza activității sistemelor de biblioteci, avea loc schimbul de experiență și păreri vizavi de activitatea bibliotecilor.

Consiliul constituirii fondurilor bibliotecilor

Serviciul științifico-metodic pe parcursul multor ani a asigurat o asistență metodologică secțiilor de completare ale Sistemelor Centralizate de Biblioteci în activitatea lor de constituire a colecțiilor. În acest scop pe lângă colectura republicană a bibliotecilor a fost creat Consiliul constituirii fondurilor bibliotecilor, din care făceau parte și reprezentanții Serviciului științifico-metodic al Bibliotecii de Stat “N. K. Krupskaia” (dnele T. Todrina și M. Soltan). La ședințele organului respectiv se elaborau recomandări metodice în scopul susținerii și orientării corecte în procesul de completare a colecțiilor de carte, în așa mod încercându-se să se elaboreze o politică de achiziții, se făcea analiza corectitudinii îndeplinirii comenzilor

de publicații. Specialiștii serviciului respectiv ai Bibliotecii "N. K. Krupskaja" organizau reviste bibliografice pentru șefii serviciilor de completare din S. C. B.

Metoda de antrepriză (brigadă, echipă)

La începutul anilor optzeci ai secolului trecut un șir de centre biblioteconomice din teritoriu (Călărașii fiind printre primii, iar mai apoi și Unghenii, Râbnita, Fălești, Căușenii) erau ferm convinși de faptul, că performanțe în activitatea metodologică poți atinge doar în situația, când la acest proces participă nu numai metodiștii, responsabili direct de acest segment de activitate, dar toți profesioniștii bibliotecii centrale și ai filialelor, care au acumulat o experiență mare de lucru.

Călărașii se deosebeau însă de mulți alții prin existența unui sistem bine pus de dirijare metodologică a bibliotecilor, care prevedea folosirea la maximum a potențialului bibliotecilor satești de forță. Acestora la rândul său li se puneau în sarcină asigurarea asistenței metodologice și efectuării controlului asupra bibliotecilor din raza ("zona") lor.

Așa-zisă metodă "de brigadă" (sau echipă) este utilizată în Călărași și astăzi (ce-i drept într-o manieră actualizată). Raionul este împărțit în șase echipe (fig. Harta echipelor bibliotecilor publice din raionul Călărași pentru anul 2006). O bună parte din seminarele raionale se petrec în baza bibliotecilor din sate, iar fiecare întrunire se începe cu un mic raport al fiecărei echipe cu privire la realizările, problemele și evenimentele, care se produc în segmentul de timp, care durează de la un seminar la altul. La unele din astfel de seminare am avut ocazia să particip pe parcursul anilor 2006-2007.

M-a mirat și totodată m-a bucurat faptul că bibliotecarele noastre, îndeosebi cele de la sate, cu toate că traversează perioade complicate în activitatea profesională, mai întâi de toate rămân femei. Bibliotecara care organizează seminarul, pe lângă faptul că este pusă în situația când

trebuie să dea dovadă de măiestrie profesională, prezentând și o activitate culturală model, mai trebuie să fie și o bună gospodină, iar în bibliotecă ei să persiste o atmosferă agreabilă, încăperea să fie îngrijită și pregătită de parcă ar sărbători hramul casei. Iar colegele venite în ospetie devin pentru o perioadă "mame-soacre" și neapărat se uită și după ușă, și după stelajele cu cărți, și prin toate ungherele bibliotecii în speranța să găsească ceva ce o va compromite pe bibliotecara-gazdă și o va face să roșească. Desigur, că este o părere subiectivă, în realitate participanții din alte biblioteci doresc să utilizeze la maximum timpul oferit pentru documentarea cu activitate bibliotecii vizitate, pentru a prelua ceva ce va putea fi implementat în activitatea bibliotecii lor. Toți sunt conștienți de faptul, că unul din seminarele, care rămân să fie organizate în viitorul apropiat ar putea să-și țină lucrările în baza bibliotecii lor. Astfel de lucruri te fac să te organizezi, să aduci și să menții în ordine atât documentele de bibliotecă, colecțiile de carte, cât și localul, să ai grijă de prezența elementului inovațional în bibliotecă, căci anume el te va ajuta să obții o imagine proprie.

Este important, că la organizarea unui astfel de seminar își aduce contribuția nu numai bibliotecarul, care primește grupul de specialiști din raion. Fiecare bibliotecar, care activează în una din bibliotecile publice din echipa ce găzduiește seminarul, este obligat să participe cu o comunicare la tema nominalizată. Cealaltă participanți sunt rugați să intervină cu comentarii vizavi de subiectul discutat, făcând și un schimb de păreri. Este o ocazie bună de atingere a artei oratorice, precum și pentru a acumula informații în scopul obținerii, sporirii sau confirmării gradului de calificare. Dacă la toate astea mai adăugăm, că organizarea unei astfel de acțiuni este un adevărat eveniment pentru întreaga localitate, căci cu contribuția lor vin și alte instituții, inclusiv administrația publică locală, școala, grădinița, etc. Îmi povestea o bibliotecară cum cu prilejul unui seminar biblioteca publică din sat s-a ales cu un gard. Sărmana femeie bătuse multe cărări la

primăria din sat pentru căpătarea acestuia, dar de fiecare dată se alegea cu un refuz din partea administrația publică locale. Conducerea satului îl făcuse gardul doar în trei zile, îndată ce ajunsese zvonul despre sosirea oaspeților din întreg raionul, inclusiv și a reprezentanților organului raional de presă. Iar biblioteca publică din satul Pârjolteni (Călărași), care găzdui-se unul din seminările bibliotecarilor din raion cu acest prilej pe lângă faptul, că își întărise poziția de instituție socială necesară comunității cărei îi slujește, se alesese de asemenea cu covoare noi pentru toate încăperile sale. Este cazul să menționăm, că biblioteca respectivă, printre puținele instituții de acest gen din spațiul rural, dispune de sală de lectură cu 24 de locuri, săli de împrumut pentru maturi și copii, în total ocupând un spațiu de 162 m².

Îmbucurător este faptul, că cu an ce trece crește și la sate numărul bibliotecilor, care au cu ce se mândri: cu servicii noi și de calitate oferite cititorului, cu noi tehnologii informaționale, cu ediții de specialitate proprii, cu cititori curioși și setoși de lectură, etc.

Mijloace de deplasare

Auzisem pe parcursul anilor de la cei care avuseră destinul să cutreiere meleagul nostru în calitate de metodiști încă de la înființarea structurii date a fostei Bibliotecii de Stat "N. K. Krupskaja" povești fermecătoare despre faptul, în ce mod era posibil acest lucru. Pe la mijlocul secolului trecut era un lucru firesc ca aceștia să aibă în rezervă o pereche de cizme din cauciuc dacă aveau intenția de a nimeri în bibliotecile publice sătești, mai ales în timp de toamnă și primăvară (iar uneori chiar și în bibliotecile centrale din raioanele Moldovei, căci majoritatea orașelor din țară abia se modernizau ca unități administrativ-teritoriale). Făcând cunoștință cu site-urile bibliotecilor din Moldova, îndeosebi a celor din spațiul sătesc nimerisem pe site-ul bibliotecii publice din Crihana Veche, Cahul. Privind unele imagini moderne și din trecut ale acestei instituții am zărit și o fotografie a bibliotecarei bibliotecii din Crihana Veche a anilor '50, dnei M. Dogaru. Bibliotecara m-a

fascinat prin ținuta și vestimentația ei aleasă cu mare gust, în timp ce eu căutam cu ochii să văd o persoană îmbrăcată în haine și încălțăminte corespunzătoare (doar avea de mers la toate punctele de deservire ale bibliotecii, inclusiv și la brigada de producție, și la ferma satului...). Urmăream cu privirea să văd și drumul neasfaltat al satului respectiv, care, la părerea mea, îi aducea atâta bătaie de cap sărmenei slujitoare a cărții. Îmi imaginam și metodistul sosit din capitală cu cizmele subțioară. Tot așa gândindu-mă, am înțeles că probabil întotdeauna au existat sate cu gospodari la cârmuire și de cele, unde fără ciubote de cauciuc nu puteai face nimic.

Povesteau colegii mai în vârstă că celor, care veneau cu intenții de a efectua controale, ba chiar fie și în scopul acordării ajutorului metodic nu li se oferea transport. Nu se vedea posibil acest lucru din simplul motiv că reprezentanții culturii din teritoriu nu erau dotați. Anume de aceea cea mai de nădejde sursă de deplasare de la o bibliotecă la alta în interiorul raioanelor rămăneau pe parcursul multor ani de zile picioarele metodiștilor, iar când mai bătea norocul pe la ușă se mai ivea câte o căruță înhămată cu cai. Se mai întâmplau și autobuze, camioane și autovehicule mai mici, care plecau cu chestiuni de serviciu prin sate și cu plăcere își ofereau serviciile. Se întâmpla, dar mai rar. Au trecut mai mulți ani până a venit timpul să-mi onorez și eu obligațiunile de metodist.

Unitățile de transport, care erau puse la dispoziție pentru a ajunge la punctele de destinație și pentru a te deplasa în interiorul raionului nu au suferit mari modificări (vorbesc despre perioada de la 1984 încoace, când mi-am început activitatea în calitate de metodist), doar cu excepția, că microbuzul de marcă UAZ 3303, care astăzi este unica unitate de transport a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, la mijlocul anilor optzeci era o adevărată bogăție pentru orice instituție. Țin minte cum vorbeau despre greutățile depășite de șoferii de atunci ai Bibliotecii Naționale și a Bibliotecii Naționale pentru Copii "Ion Creangă" (ambele biblioteci

intrase în posesia a câte unui astfel de microbuz), care plecase după ele tocmai în Kubani (Rusia). Faptul, că aceste autobuze ajunseser pe meleagurile moldovenești se considera un adevărat "câștig la roata cu noroc".

Și desigur că era mare fericire să mergi într-o deplasare cu o unitate de transport de astfel de gen, mai ales că era obiectul privat al instituției pe care o prezentai. În caz contrar eram nevoiți să mergem cu autobuzele de cursă (microbuzele aveau destinația să fie utilizate doar în raza orașelor) și trebuia să procuri bilete din timp, căci mai exista un pericol de a te deplasa cu trenul, care nu știi de ce, dar mergea nespuse de mult. Într-atât de mult, că aveai impresia că pentru a ajunge la nordul Moldovei trebuie mai întâi să treci pe la sudul țării, apoi să te întorci în capitală și abia apoi s-o apuci spre Briceni sau Ocnița. Exact o astfel de impresie mi-a lăsat prima mea deplasare-călătorie la Drochia, unde plecasem cu o echipă numeroasă de bibliotecari în frunte cu dna Sofia Andrienko, șefa Serviciului științifico-metodico al Bibliotecii de Stat "N. K. Krupskaja", în scopul efectuării unui control frontal al bibliotecilor publice din sistem. Am ieșit din Chișinău pe la amiază și am ajuns la punctul de destinație abia noaptea târziu. Ne deplasam încet, oprindu-ne practic la fiecare stație și nu știam pe atunci de ce pe lângă toate necazurile ar trebui să trecem prin Ungheni și să așteptăm un timp pentru a fi schimbate roțile trenului... Dacă la acestea mai adăugăm, că 7-8 ore erai nevoit să mergi șezând (iar deseori și stând în picioare câteva ore) pe scaune perfecționate din lemn, foarte des în compania unor călători suspecti, îți dai seama de ce acel microbuz al bibliotecii avea o valoare deosebită.

Era de fapt și o mare artă să poți nimeri în interiorul vagonului, căci se întâmplau și zile, când numărul doritorilor de a se deplasa era mult mai mare decât numărul de locuri disponibile atât de ședere, cât și în picioare. Trebuia să fii într-o formă morală și fizică excelentă. Întotdeauna, chiar și în timpurile cele mai bune, trenul, rămânea sursa cea mai ieftină de deplasare atât

în țară, cât și peste hotare. Îmi aduc aminte de un caz, când o colegă de a noastră a avut de suferit, fiind doborâtă de o plasă cu vreo șapte pâini în timpul luări cu asalt a trenului cu ruta "Chișinău – Ocnița" în timp ce ne îndreptam spre Fălești, pentru a participa la conferința zonală. Desigur se mai întâmpla că aveai fericirea să mergi cu un tren de pasageri, care pleca peste hotarele țării, având ca puncte de trecere localitățile din Moldova și locuri libere mai oferea bilete pentru o plecare în interiorul țării. Se întâmpla, dar mai rar...

...Au trecut anii, iar în vara anului 2002 ne-am îndreptat cu dnele Hermina Anghelescu și Juide Field la Orhei (ambele sosite din Statele Unite ale Americii) pentru organizarea unui seminar județean. Mare a fost mirarea dnei Juide Field (doamna Anghelescu mai fusese prin Basarabia și apoi este originară din România și deja cunoștea unele lucruri) la momentul, când a văzut unitatea de transport propusă pentru călătorie. Inițial sincer a crezut, că este un exponat de muzeu. Și mai mare i-a fost mirarea când a aflat, că acest transport îi aparține celei mai importante biblioteci a Republicii Moldova și că este de fapt unicul mijloc de transport al acestei prestigioase instituții. Ce-i drept, toate cercetările în jurul "așa-numitei minuni" și însăși "mirarea" au fost făcute destul de delicat, iar dna Field, cu mare încredere, s-a urcat în microbuz, ocupând locul de onoare lângă șofer.

Poate acest semn al întrebării a mai apărut datorită faptului că dna Juide Field a rămas profund mirată de prezența unui număr impunător de mașini luxoase pe străzile Chișinăului. De ce atunci o bibliotecă a națiunii nu ar avea și ea o mașină mai arătoasă?

De fapt oaspeții din America au rămas plăcut impresionați de multe lucruri văzute în Moldova: de frumusețea caselor de locuit ale moldovenilor, de bucatele pregătite de gospodinele noastre, de oamenii acestui meleag, de copiii acestui popor, de activitatea bibliotecilor din republică, pe care avuse onoarea să le viziteze...

În drum spre Orhei, făcând un popas pentru a merge să vizităm una dintre perlele arhitecturii bisericești din Moldova, Biserica “Sf. Dumitru” din Orhei, zidită între anii 1632-1636 și sfințită în 1637 cu ocazia sosirii domnitorului Vasile Lupu la Orhei și a monumentului ctitorului său (întocmai era și Ziua sfântului Panteleimon), dna Juide Field nu a ratat șansa de a face un cadru istoric pe fonul microbuzului Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Iată așa sub impresia ușii de la intrarea în biserică, care te uimește prin portalul său de piatră, cioplit în stilul celor mai frumoase tradiții moldovenești ne-am plasat și noi pe fonul microbuzului, care fusese și el martor la multe evenimente în cei aproape douăzeci de ani de slujire pe tărâmul biblioteconomiei moldovenești.

Oricum “eroul nostru” și astăzi este la slujbă, drept că nu se găsesc doritori de a-l înhăma, el fiind adăpostit rămânând și încontinuu unicul mijloc de transport al bibliotecii noastre. Poate la jubileul său de 175 de ani va veni cineva mai milostiv cu un autobuz mai modern, mai economic. Poate la fel un UAZ, dar de ultimă oră, spre exemplu “Patriot” ...

Ce-i drept, vorba ceea “e rău cu rău, dar mai rău fără rău”, decât să fii în general fără transport, totuși este mai bine să-l ai măcar așa cum este. Se mai întâmplau diferite cazuri, când spre exemplu, șoferul era lipsă din diferite motive sau microbuzul era în reparație, Biblioteca Națională apela la ajutorul altor colegi din alte instituții de cultură din vecinătate. Iar cu înțelegeri triple (adică prin intermediari) se întâmplau diferite șotii. Îmi aduc aminte de o întâmplare, care avuse loc în toamna anului 2002. Așa cum metodiștii nu numai sunt așteptați (drept că nu întotdeauna cu mare bucurie) în teritoriu, dar mai au și datoria de a primi delegații din alte orașe și chiar state. Trebuia să întâmpin două doamne, care soseau în capitala noastră de la Biblioteca Națională a Lituaniei. Șoferul Bibliotecii Naționale era în concediul de odihnă, iar eu pentru a realiza misiunea aveam nevoie de o mașină. Cum se mai întâmpla, m-am adresa directorului general dlui

Alexe Rău, care găsisese soluția, apelând la ajutorul directorului Teatrului de Păpuși “Licurici” dlui Titus Jucov. Nu știu cum a fost înțelegerea, dar în rezultatul implicării în soluționarea problemei a mai multor persoane mă alesesem cu un autocar, care a fost rechemat din concediu dintr-un raion îndepărtat al Moldovei și-i crease atâta bătaie de cap șoferului (și mai tare se încruntase directorul adjunct al instituției, care l-a chemat și deci era și vinovatul!). Sărmanul! Se schimbase la față în momentul când a aflat că are de transportat de la aerogară nu un colectiv mare de oaspeți, ci doar două persoane. Și doamnele sosite de la Vilnius au rămas șocate de dimensiunile transportului oferit și apoi nu se știe dacă au mai avut vreodată fericirea de a merge cu așa confort. Doar au sosit din Europa...

Aici ar trebui să ne amintim și de transportul care ne era pus la dispoziție pentru a face turele în interiorul raionului. Prin anii '80 practic toți șefii secțiilor cultură dispuneau de unități de transport (de regulă de marcă “Moskvici”, care erau utilizate și în scopul efectuării controalelor; cel mai des se întâmpla că lipsea unitatea de șofer și autovehicolul era condus de însuși șefii secțiilor cultură, porecliți cu multă dragoste “miniștri ai culturii din raioane”). Desigur, că era un mare act de eroism să rezisti în zilele de vară cu temperaturi de peste 30 ° C pe parcursul a 8-10 ore (cam atât dura ziua de lucru în timpul deplasărilor) într-o echipă de 5-6 persoane în salonul unui Moskvici de asta, ca mai apoi să mergi într-un așa-numit “hotel”, în care de regulă lipsea și apa rece nu doar cea fierbinte. Și tot așa cam încheiam săptămâna. Se mai întâmpla, că conducerea raioanelor sau președinții gospodăriilor ne ofereau și “Volga” de serviciu sau personală, considerată prin vremurile celea un automobil confortabil și de prestigiu. La fel, se mai întâmpla că și hotelul era mai altfel, dar despre astea ceva mai târziu.

Hotelurile de azi și de altă dată

Diferența dintre hotelurilor din raioanele și orașele Moldovei de prin anii optzeci și cele

contemporane mai întâi de toate constă în faptul, că atunci existau în toate centrele raionale și erau accesibile pentru bibliotecari, dar astăzi practic nu mai sunt, iar dacă și sunt își oferă serviciile la un preț exagerat. Ce-i drept și pe atunci erau foarte diferite.

Mi-amintesc de un hotel, construit din lemn și amplasat în afara localității Basarabeasca (sau Dumbrăveni, nu mai țin minte azi, căci întâmplarea a avut loc în iulie 1985), care se clătina cu toate cele două etaje pe care le avea ori de câte ori încercai să faci o mișcare cât de mică. Aveai impresia că te găsești în căsuța din povestea Babei Cloanța, care încontinuu se deplasa și avea ferestrele ba la răsărit, ba la asfințit. Până azi nu pot înțelege datorită cărui mecanism își menținea echilibrul. Dar 5 zile și patru nopți petrecute în acea colivie ne-au făcut să trăim emoții deosebite.

Mai târziu, în vara anului 2005, am avut onoarea să fiu într-o delegație oficială a lucrătorilor din cultură din Moldova, care ne îndreptam cu un autocar spre regiunea Moghiliiov din Republica Belarus. Îndată ce intrasem în această țară, din partea orașului Gomel, ne pomenisem pe un traseu, care mergea prin pădure. Din primele secunde drumul te fascina prin curățenia impecabilă și amenajarea acestuia cu stații de odihnă pentru călători, dotate cu toate cele necesare anume în scopul păstrării ordinii și curățeniei pe întregul segment precum și a bunei dispoziții a drumeților. Nu erau pur și simplu niște puncte de popas, dar o adevărată operă de artă, unul mai frumos și mai interesant decât altul. Și iată, că la unul din aceste popasuri ne pomenisem vizavi de căsuța Babei Cloanța din poveste, care la rotire nu știu iarăși grație cărui mecanism se clătina și mișca în toate părțile, dar își păstra echilibrul. De odată mi-am adus aminte de acel hotel (doar că era varianta în miniatură) de la marginea orașelului Basarabeasca. Întrebasem chiar șefa Secției de cultură din acest raion, care era și dumneaei în echipa noastră, dacă nu-i aduce aminte de acel hotel. Nu avea de unde să știe, căci venise în acel raion din altă localitate.

Tot în vara anului 2005, și tot la sfârșitul lunii iulie, fusesem invitată de Consiliul Raional Basarabeasca pentru câteva zile în scopul efectuării unui control al activității bibliotecilor din raion și organizării unui seminar. Dacă acum douăzeci de ani în localitate exista un hotel, astăzi nici acel din lemn nu mai este. Anume din acest motiv nu mi-am realizat programul alcătuit dinainte și mi-am permis să stau la gazdă "în chirie" doar o singură noapte. Nu s-a schimbat spre bine nici situația la capitolul asigurării cu transport. Dacă în anii optzeci șeful Secției cultură avea un "Moskvici" de serviciu despre, care vorbeam ceva mai sus, în 2005 șefa acestei structuri mergea cu scopuri de control în lăcașurile de cultură din subordinea ei utilizând transportul propriu. Iată așa tot facem în fel și chip, încercând să "realizăm lucruri mari cu surse mici".

Hotelul din orașelul Cantemir (Cantemirul prin anii optzeci era un raion tânăr, proaspăt creat și abia se amenaja ca localitate) te fascina prin designul interiorului. Într-o odaie destul de mică, unde puteau cu greu încăpea cel mult trei paturi, în realitate erau amplasate tocmai cinci. Drept rezultat, trei din ele erau unite. În așa mod mă pomenisem în situația, când paturile din părți erau deja ocupate iar eu trebuia să petrec o săptămână (după cum deja am menționat, pe atunci nu se pleca în deplasare pentru o singură zi cum se practică din lipsa de bani astăzi) între două doamne absolut străine, care pe lângă toate se nimerise a fi din cale afară de tăcute (sau poate erau surdomute, greu de spus, dar nu au scos niciun cuvânt în două zile, cât am viețuit împreună). Era o adevărată povară să tac într-una, mai ales că aveam ceva mai mult de douăzeci de ani și eram sociabilă din cale-afară.

Se întâmpla însă uneori că din lipsa în hoteluri a locurilor pentru oamenii de rând (cum eram bunăoară și prelungim să fim considerați bibliotecarii) eram cazați în odăi lux, destinate reprezentanților Comitetului Central sau altor oaspeți de onoare. Acolo băntuia o atmosferă de relaxare, confort și bunăstare. Adevărat că la întoarcere tot noi eram probozii de către conta-

bili pentru supracheltuieli (plata pentru condiții de lux erau duble), iar în cazuri mai rare nu ni se returnau banii cheltuiți. Iar noi oricum eram bucuroși să suportăm niște cheltuieli suplimentare, chiar să primim și ocară, dar să fim măcar pentru o perioadă în locul celor “aleși”. Se mai întâmpla și atunci, când plecam echipe mai numeroase, să fim cazați în cămine studențești, case de orfelinat, școli profesionale, unde de regulă ușile nu aveau lacăt. Noi însă fiind de obicei doamne și domnișoare, nu eram singurele prin aceste localuri, ne pomeneam cu vecini “plini de viață”, care râvneau să se distreze. În astfel de situații nu aveam posibilitatea să dormim, ci trebuia să stăm de serviciu, să facem baricade din dulapuri, mese și scaune, căci în caz contrar, chiar dacă și exista lacăt, ușa putea fi scoasă ușor din tâțâni. Iar a doua zi ne prezentam ca “soli ai capitalei”. Erau și clipe grele, erau și clipe frumoase în acele plecări... Azi cu trecerea anilor îmi dau destul de bine seama, că anume în timpul deplasărilor se educa viitorul metodist, se acumula experiență, se învăța ABC-ul comunicării cu oamenii.

După cum am spus, actualmente, într-o bună parte din centrele raionale nu mai găsești hoteluri sau chiar dacă și există nu mai sunt accesibile buzunarului bibliotecarilor. Mai degrabă am putea vorbi despre niște localuri, unde poți înnopta în caz de necesitate. În acest scop se utilizează: căminele școlilor de învățământ general și profesionale, instituțiilor de învățământ superior, centrele de instruire a personalului din diferite ramuri ale economiei naționale, precum și casele proprii ale lucrătorilor secțiilor de cultură și ale bibliotecilor, etc. Colegii noștri din teritoriu au nevoie de un sfat din afară, să fim alături de ei și să ne bucurăm împreună pentru realizările lor. Pare ciudat, dar au nevoie și de acele controale, care pe timpuri le aduceau atâta bătaie de cap și emoții nu numai lor, ci și celor care veneau.